

Politik Bilim

Eski kuşak Sümerbanklılara saygıyla...

Aykut Göker

“Sümerbank” adını, kurumun özelleştirilen bankası vesilesiyle duymuş genç okurlar için, 1973 yılında çekilmiş bir fotoğrafını sunacağımı yazmış; niçin bu yılı seçtiğimi de belirtmişim. İşte o fotoğraf...

3 Haziran 1933'te kurulan Sümerbank [SB] Sanayi ve Maadin Bankası'nın, hepsi de 1800'lü yıllarda kurulmuş dört fabrikasını devralıyor: Bakırköy Pamuklu Dokuma, Feshane [Defterdar] Yünlü Dokuma, Hereke İpeklî ve Yünlü Dokuma ve Beykoz Deri ve Kundura... 1934'te Kayseri Bünyan Halı İpliği Fabrikası'nı satın alarak fabrika sayısını beşe çıkaran SB'nin, 1973'e geldiğinde, büyük çoğunluğunu kendisinin kurduğu fabrikalarla bu sayıyı 30'a yükselttiğini görüyoruz.

ANADOLU'YA YAYILAN SANAYİ

Bütün bir Anadolu coğrafyasına yayılmış, ilâve 25 fabrikayı, adlarını kısaltarak analım: Kayseri Pamuklu, Adana Bez, Maraş Pamuklu, Malatya Pamuklu, Erzincan Bez, İzmir Basma, Denizli Bez, Nazilli Basma, Ereğli [Konya] Pamuklu, Eskişehir Basma, Adana Çırçır; Taşköprü [Kastamonu] Kendir; Merinos [Bursa] Yünlü, Diyarbakır Yünlü, Isparta Halıcılık; Gemlik Sungipek ve Viskoz Mamulleri; Sivas Çimento; Filyos [Zonguldak] Ateş Tuğlası, Konya Krom Mağnezit Tuğla; Kütahya Keramik; Yıldız Porselen, Yarımca Porselen, Bozüyük Seramik; Bolu Sun'i Tahta; ve Ordu Soya...

SB, kendi fabrikalarından başka, sermayelerinin %72 - %99'una sahip bulunduğu yedi işletmeyi daha yönetmektedir: Antalya Pamuklu Dokuma, Bergama Pamuk İpliği ve Dokuma, Manisa Pamuklu Mensucat, Adıyaman Pamuklu Dokuma, Karaman Pamuklu, Nevşehir Pamuklu Dokuma, Salihli Palamut ve Valeks... Kısacası, 1973'ün SB'si 37 fabrikayı işleten-yöneten bir kuruluştur.

Unutmamak gerekir; İzmit Kâğıt Fabrikası ile Karabük Demir Çelik Fabrikası'nı kurup (ilki 1936'da, ikincisi 1944'te işletmeye açıldı) 1955 yılına kadar işleten de SB'dir. Bunlar 1955'te ayrı iktisadî devlet teşekkülleri hâline getirilmişlerdir.

SB'nin, yukarıda andığım, yönetimi kendisine ait yedi sanayi iştirakinden başka 28 iştiraki daha vardır. Önemli birkaçı ve SB'nin bunlardaki sermaye payları şöyle: Türkiye Şeker Fabrikaları AŞ (%33,3), Ereğli Demir ve Çelik (%29,2), Mannesman-Sümerbank Boru Endüstrisi TAŞ (%35,7), BASF-Sümerbank Türk Kimya Sanayii AŞ (%44,3); Soda Sanayii AŞ (%20), Tarsus Mensucat Boyaları Sanayii TAŞ (%91,6), Balıkesir Pamuklu Dokuma Sanayii TAŞ (%21); Seramik Ham Maddeleri Tic. San. AŞ (%20), Türkiye Yapağı ve Tiftik AŞ (%37,5), Güven Sigorta (%39,8)...

SB'nin bunların dışında, yine 1973 verilerine göre, bütün Türkiye coğrafyasına dağılmış 285 satış mağazasının bağlı bulunduğu bir Alım ve Satım Müessesesi ve 28 şubesi bulunan bir bankası vardır...

BİR GÜN ELBETTE YAZILACAK...

1972 sonu itibarıyla, SB'nin istihdam ettiği kişi sayısı 41.048'dir (önceki yazımda da değinmişim, bugün otomotiv ana sanayiimizin istihdam ettiği kişi sayısı 40 bindir). 41.048 çalışanın 36.290'ı işçi statüsündedir; 4758'i ise memur statüsünde. Memur statüsünde olanların 810'u teknik elemandır; 1413'ü, ise Alım ve Satım Müessesesi'nde ve bağlı mağazalarında çalışmaktadır.

Bu köşeye sığdırabilmek için sizlere SB'nin küçültülmüş bir fotoğrafını sunabildim. Ama, asıl anlatılması gereken, SB'nin sayısal büyüklüğü değil (bu konudaki bilgileri **Cumhuriyetin 50. Yılında Sümerbank: 1933-1973** adlı yayında bulabilirsiniz), Türkiye'de sanayinin kurulup gelişmesindeki katkısıdır; okul işlevi görmesidir; bu işlevin bir gereği olarak, 1930'lu yıllarda başlattığı teknik çeviri çağıdır (dilerim, çevrilen ilk kitaplar koleksiyonu Bursa Merinos'taki Araştırma-Geliştirme Merkezi'yle birlikte yok olmamıştır); Anadolu'ya, sanayi kültürünü taşımada üstlendiği misyondur; kurumsal yapısı, özellikle, proje ve şartname hazırlanmasından firma seçimine kadar, fabrika kurmanın her aşamasında şeffaflığı sağlayan kurumsal mekanizmalarıdır; sanılanın aksine, işlerinin ehli uzmanları çalıştırabilmesidir. Araştırmacılar, elbette bir gün bütün bunları ortaya koyacaklardır; eski kuşak **Sümerbanklılara** saygıyla, minnettarlıkla...

<http://www.inovasyon.org>

CBTD. 29 Ekim 2005